

Volume 39 • Number 2 • December 2007

ISSN 0579-6431

FOR EDUCATIONAL RESEARCH
JOURNAL OF THE INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH

ЗБОРНИК ИНСТИТУТА ЗА
ПЕДАГОШКА
ИСТРАЖИВАЊА

Година 39 •

Број 2 •

Децембар 2007 •

Volume 39

САРАДЊА ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ

Приредиле: Нада Половина и Бланка Богуновић

Београд: Институт за педагошка истраживања, 24 cm, стр. 304

Монографија »Сарадња школе и породице« представља најновије издање Института за педагошка истраживања у Београду, а њени приређивачи су др Нада Половина и др Бланка Богуновић. Монографија садржи 19 текстова, груписаних у три тематске целине, кроз које је сарадња школе и породице сагледана са аспекта проблема, претпоставки и могућности, из угла различитих научних дисциплина и кроз оквире теоријске анализе, истраживања и искуства аутора у практичним доменима. Као прва обухватна књига о сарадњи школе и породице у нашој средини у новије време, ова монографија представља значајан теоријски допринос споменутој тематици, са практичном применљивошћу резултата обједињених у овом зборнику радова.

Прва тематска целина, под називом *Сарадња школе и породице у условима транзиције*, обухвата шест радова. Прва три аутора тематику сарадње школе и породице разматрају из перспективе промене у структури, функционисању и васпитном потенцијалу породице и школе у савременим условима који, с једне стране, подразумевају процес глобализације а, с друге стране, специфичан процес транзиције на нашим просторима. Друга три рада из овог дела књиге сарадњи школе и породице приступају из перспективе управљања школом и процесима образовања. У раду А. Милић: *Породица, школа и млади у глобалним и локалним транзицијским кретањима*, посебно се указује на ризике који на релацији школа–породица долазе од блокираног и успореног процеса политичке и економске транзиције, неуравнотеженог процеса трансформације образовног система и његових вредности као и застоја на плану породичних трансформација. У раду З. Аврамовић *Школска сарадња у условима кризе породице*, пажња се посвећује могућностима дугорочне и прагматске сарадње у образовним и ванобразовним установама и истовремено се указује на неке нормативне могућности сарад-

ње у решавању наступајуће кризе брака и породице. З. Павловић, у раду *Породичне вредности у транзицији: Србија у компаративној перспективи*, указује на сличан образац породичних ставова и вредности у Србији и земљама бившег источног блока. Аутор истиче улогу образовања у превазилажењу укоревених облика традиционалног породичног живота и усвајању алтернативних структура на нивоу понашања, ставова и/или вредности. Рад С. Игњатовић: *Упоредна анализа савремених мера образовне политике заснованих на избору корисника и разматрање прихватљивих модела за Србију*, заснива се на анализи мера образовне политике чији је циљ омогућавање већег избор у школовању корисника. Аутор пореди неке мере којима се корисницима омогућава већи избор у школовању (ваучери, концесије и пореске олакшице) са неким облицима спонтане борбе за већи избор, као што је »школовање код куће«, узимајући у обзир кључне дилеме које постоје у вези са овим алтернативним решењима из угла различитих политичких оријентација. У раду К. Piórkowska: *Улога породице у функционисању школе: пример Пољске и других земаља европске уније*, пореди се разни европски системи са аспекта сарадње породице и школе, и указује се на конкретна решења у погледу обезбеђивања формалне партиципације родитеља у школском систему. Б. Павловић и Д. Станковић, у раду *Формално и неформално партнерство родитеља и школе*, наглашавају да је партнерски однос између родитеља и школе значајан потенцијал за унапређење квалитета рада школе, истовремено указујући да је успостављање и одржавање партнерског односа између ове две стране врло сложен процес, отежан недовољним улагањем/инвестирањем у обезбеђивање системских услова у којима би ово партнерство могло ефикасније да заживи.

Друга тематска целина, под називом *Непосредни облици сарадње школе и породице*, обухвата седам радова у којима се излажу и анализирају резултати емпиријских истраживања различитих аспеката постојећих облика сарадње школе и породице, ефеката њиховог деловања у области успеха ученика, развоја просоцијалног понашања младих, превенције поремећаја понашања, као и проблема који постоје у односима школе и породица у расељењу. У раду Н. Половине: *Системска анализа сарадње школе и породице*, поређени су родитељи, наставници и ученици, као делови мезосистема, у перцепцији облика и садржаја сарадње школе и породице. На основу резултата, аутор указује да не постоји конгруентност у опажањима родитеља и наставника о циљу сарадње, и да је партнерима у сарадњи потребна помоћ консултаната изван мезосистема, како би артикулисали реалне и одрживе циљеве са-

радње. У раду В. Џиновић, Ј. Павловић и Н. Милошевић: *Сарадња породице и школе као однос међузависности: како родитељи конструишу проблеме*, квалитет сарадње породице и школе концептуализован је као успостављање односа међузависности. На основу резултата свог истраживања, аутори сматрају да праве сарадње заправо и нема, будући да родитељи не виде школу као део своје социјалне мреже. У основи проблема стоји одсуство дијалога родитеља и школе који би омогућио сагледавање позиција обе стране и преговарање око значења те сарадње. У раду С. Шпановић: *Улога уџбеника у подизању квалитета сарадње породице и школе*, разматрају се претпоставке за иновирање сарадње породице и школе и истиче се улога уџбеника у подизању њеног квалитета. Аутор је извршио анализу садржаја актуелних уџбеника и наставних (и радних) листова разредне наставе различитих издавачких кућа, на основу које закључује да се ауторски тимови за израду уџбеника морају више придржавати теоријских сазнања о конструкцијским решењима за моделовање уџбеника, у циљу подизања квалитета рада школе па тиме и њене сарадње са породицом. Указујући на сарадњу школе и породице као кључног фактора у превенцији школског неуспеха, који подразумева реципрочну интеракцију родитеља и наставника, усклађивање активности, позитивна очекивања и комплементарност улога, Н. Милошевић и Д. Малинић у раду: *Породица као фактор школског неуспеха ученика*, баве се анализом неких релевантних индикатора породичног контекста и њиховим утицајем на школски неуспех ученика. Актуелно и значајно питање односа школе и породице сагледано је у раду Т. Павлов: *Породица у расељењу и школа*. На основу резултата свог истраживања, аутор указује да деца у расељењу и њихове породице нису опажене као посебно рањива група коју треба систематски пратити и ојачавати кроз образовни процес како би се подржала њихова социјална и образовна интеграција. У раду се истиче значајна улога школе у нормализацији живота породица у расељењу и наводе се начини превазилажења уочених проблема. У раду С. Јоксимовић и С. Гашић-Павишић: *Подстицање просоцијалне оријентације младих у породици и школи* указано је на улогу и значај неких елемената породичног и школског контекста који позитивно утичу на развој просоцијалног понашања младих. Такође, наглашено је да родитељи и наставници кроз међусобну сарадњу могу да помогну остваривање квалитетне међувршњачке интеракције, која такође доприноси просоцијалном развоју деце. Рад М. Жегарац: *Породица, ученици и школа у превенцији поремећаја понашања*, приказује теоријске основе, циљеве, ток спровођења и резултате евалуације програма превенције проблема у понашању («Умем боље») деце

основношколског узраста. У раду се разматра перспектива даљег развоја и примене наведеног превентивног програма.

У трећу тематску целину, *Сарадња школе и породице: даровити и деца са тешкоћама у развоју*, сврстано је шест радова у којима се кроз теоријске и истраживачке оквири говори о кључним питањима и специфичностима сарадње школе са родитељима даровите деце и деце са тешкоћама у развоју. У раду С. Максић и С. Мирков: *Сарадња школе и породице у подстицању талената и креативности*, анализирани су специфичне карактеристике даровите деце, породица које имају даровиту децу и васпитне стратегије које користе родитељи даровитих ученика. Дискутоване су образовне могућности које се нуде у школи као подршка талентима и креативности ученика. Аутори су указали на бројне сличности родитеља и наставника у примени ефикасних стратегија и облика подршке даровитој деци. Б. Богуновић, у раду под називом *Сарадња родитеља и наставника музички талентованих ученика*, презентовала је пилот студију која је имала за циљ да маркира одређене когнитивне параметре комуникације родитеља и наставника, њихову (ин)компатибилност и разлоге настанка тешкоћа и конфликта. На основу добијених резултата, указала је на тешкоће у сарадњи родитеља и наставника наводећи да оне настају због несклада у узајамним очекивањима, проценама музичких способности детета, и у проценама перспективе и спремности обе стране за даља улагања. Налази истраживања А. Весковић, презентовани у раду *Облици сарадње и ангажовања родитеља и спортских тренера*, доносе нова сазнања о специфичним породичним подстицајима за учешће и напредовање деце у спортским активностима, као и о начинима на који родитељи, тренери и деца виде међусобне улоге и доприносе напретку деце у спортским активностима. У раду С. Хрњице: *Психолошке претпоставке сарадње школе и породице у пружању помоћи детету са посебним потребама*, размотрене су теоријске претпоставке и емпиријски налази који су од значаја за успостављање партнерског односа између школе и родитеља који имају децу са посебним потребама. Изложен је концептуални оквир за разумевање динамике породичних односа и значај разумевања те динамике за успостављање успешног партнерског односа, али је и указано на психолошке принципе које треба применити у заснивању и одржавању успешног партнерског односа родитеља и школе. У раду Д. Радивојевића и М. Јеротијевића: *Сарадња школе и породице у оквиру рада са ученицима који имају развојне тешкоће*, представљени су резултати пилот истраживања које је имало за циљ да дефинише основне тешкоће у сарадњи породице аутистичног детета и школе. Указано је на значај одго-

варајуће системске подршке инклузивном образовању као решењу које обезбеђује реализацију права на образовање за све, али је уочено да се сарадња родитеља и школе веома тешко успоставља, првенствено због обостраног неповерења које постоји у основи њиховог односа. Е. Копас-Вукашиновић и Е. Лазаревић, у раду *Припрема за школу деце са говорно-развијним поремећајима*, разматрају проблеме опште и посебне припреме ове деце за полазак у први разред. Аутори указују на полазне основе и смернице деловања васпитно-образовних установа, у односу на активности и потребе деце, и разматрају проблем припреме њихових родитеља за сналажење у новонасталим ситуацијама у школи. У циљу брже и боље адаптације ове деце на школске обавезе и учење, аутори предлажу континуирани систем активности школе и родитеља које подразумевају стварање повољнијих услова за партиципацију деце са развијним језичким тешкоћама и испољавање њихових потенцијала.

Напором истраживача чији су радови презентовани у монографији »Сарадња школе и породице« и њиховом оригиналном интерпретацијом, одговорено је на многа питања и проблеме који последњих година обликују однос школе и породице. Позната тема проблематизована на нове начине, представља добар подстицај да се монографија прочита.

Душица Малинић

Институт за педагошка истраживања